

Revista de drept

ăpare

sub conducerea D-lui **Dr. Emil Hațieganu**, Șeful resortului de codificare și a D-lui **Dr. Aurel Lazar**, Șeful resortului de justiție

cu colaborarea permanentă a D-lor

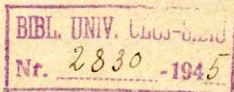
Dr. Lucian Borcia, **Dr. Cornel Crăciunescu**, **Dr. Cassiu Maniu**, **Dr. Alexandru Marta**, **Dr. Victor Onișor**,
== **Dr. Georgiu Plopu** și **Dr. Petre Poruțiu** ==

BCU Cluj / Central University Library Cluj

odată lunar

Redactor responsabil:

Dr. Victor S. Andru.

Redacția și administrația: Sibiu, strada Schewis Nr. 5.

Preț de abonament:

Pe un an: lei 24 (cor. 48); pe un jumătate de an: lei 14 (cor. 28).

Un număr: lei 2'50 (cor. 5).

SIBIU 1919.
Tipografia W. Krafft.

CUPRINSUL:

Dr. V. S. Andru: Introducere.

Dr. Georgiu Plopu: Porțiunea legitimă în sistemul dreptului succesoral ungar.

Dr. Lucian Borcia: Persoanele juridice în dreptul ungar și în dreptul român.

Apendice:

Colecția decretelor și a ordonanțelor editate în materie de justiție.

Introducere.

Hotărîrea Adunării Naționale din Alba-Iulia dela 18 Nov. 1918, care cuprinde proclamațiunea solemnă de alipire a Transilvaniei, a Banatului și a Părților Ungurene la corpul Statului Român, dimpreună cu decretul-lege din 11 Dec. 1918, care, în consecința firească a acestei proclamațiuni, decretează estinderea suveranității Statului Român asupra teritoriilor cuprinse în sus zisa hotărîre, sunt evenimente, cari simbolizează începutul unei noi epoci în istoria universală a neamului nostru. Insemnătatea politică a acestor evenimente o putem aprecia dintr'un îndoit punct de vedere.

Mai întâiu, din punct de vedere internațional, aceste evenimente nu reprezintă decât o etapă în procesul de înlăptuire succesivă a principiului de naționalitate, a principiului, care sintetizează tendințele de emancipare ale națiunilor stăpânite și robite până acum de neamuri streine. În mod nemijlocit, ele se prezintă astăzi ca o urmare necesară a dreptului de autodeterminațiune, care dacă în evoluția principiului național a figurat până acum numai ca un postulat teoretic, apoi astăzi figurează ca un drept recunoscut și garantat de toți factorii, cari conduc destinele politice ale continentului nostru. Dacă înlăptuirea consecutivă a acestui drept de autodeterminațiune va avea de efect să rezolve toate litigiile națiunilor europene, cari pentru aceșt drept sunt astăzi angajate în luptă, el va deveni prin transformările radicale și noile îndrumări, pe cari în mod inevitabil le va provoca în politica continentului nostru, un eveniment, care și din punct de vedere internațional va comporta o însemnătate într'adevăr epocală.

În al doilea rând, din punct de vedere național propriu, care ne interesează mai mult, aceste evenimente înseamnă

desrobirea unui valoros element românesc de sub stăpânirea oropsitoare de până acum a unei minorități naționale, care cu toate principiile de libertate și egalitate declamate cu multă emfază înaintea lumii, a încercat în realitate prin o practică consecutivă de expediente, precum încălcare de drepturi, violențe și terorism, să-și aservească acest element, răpindu-i cel mai scump patrimoniu și în același timp cel mai eficace mijloc de conservare al existenței lui, caracterul de naționalitate. În aceasta ordine de idei consecutivă, evenimentele amintite înseamnă și înfăptuirea aspirațiunilor de unire a acestui element cu celalalt element înfrățit, care până acum, organizat într'un Stat, a dus o existență națională neatâr-nătoare, care unire înseamnă de o parte alipirea la teritoriul acestui Stat a unui alt teritoriu cu întindere considerabilă și cu tresoare naturale bogate, de altă parte sporirea substratului lui de populație cu o surescență viguroasă și oțelită în lupta ce a dus-o până acum pentru existență, și prin toate aceste, transformarea acestui Stat de ieri încă mic într'un Stat acum mare, care prin o chibzuită exploatare a energiilor lui înmulțite va ajunge la un rol precumpănitor în mijlocul popoarelor din Sud-Ostul Europei.

În ordine logică însă, pentru ca noul Stat Român să-și poată îndeplini acest rol, va fi nevoie mai întâiu de o organizare uniformă și în acelaș timp rațională a puterilor sale. Negreșit, că aceasta va fi o problemă dificilă, a cărei dificultate izvorește de o parte dintr'o contrarietate mai mult sau mai puțin profundă a instituțiunilor fundamentale, pe cari se razimă astăzi organizația socială a teritoriilor alipite, de altă parte din faptul, că dacă uniformizarea de organizație reclamă reformarea stării noastre actuale, apoi nu mai puțin este știut, că și Statul Român de ieri este în preajma de a preface radical o bună parte a instituțiilor lui sociale pe motivul, că acele nu mai pot satisface trebuințelor sociale ale vremurilor de față.

Din această ordine de idei se desprind însă oarecari consecințe firești, pe cari trebuie să le reținem. Și aceste sunt mai întâiu, că prefacerea organizației noastre sociale, sau altfel adaptarea organismului nostru social la organismul Statului Român, nu se va putea efectui, fără a risca o prea mare zguduire păgubitoare intereselor noastre, decât numai prin o evoluție de o progresiune mai lentă. Și în al doilea rând, că această reformare, în fața situației date în fostul Regat Român, se va face mai rațional prin o concomitență cu reformele, cari în cel mai apropiat viitor urmează să se înfăptuiască și pe teritoriul acestuia.

Varietatea și complexitatea problemelor, cari se vor ivi în această privință, reclamă însă o contribuire a tuturor oamenilor noștri de specialitate la desbaterea și discutarea acestor chestiuni de actualitate, în așa fel, ca aceste discuțiuni să fie susceptibile de a provoca o selecție de idei prețioase, cari pe lângă ce vor fi inspirate de felul de orientare științifică, care în materia respectivă prezidă în epoca noastră, vor fi întemeiate în acelaș timp și pe o justă apreciere a trebuințelor individuale ale societății noastre.

Necesitatea practică de contribuire în acest fel la o rațională deslegare a acestor fundamentale probleme de actualitate, a dictat principalmente și înființarea și editarea revistei de față.

* * *

De altfel, editarea acestei reviste de drept ne impune așa zicând în mod involuntar unele reflexii.

S'ar putea anume întrebă, de ce n'am avut noi până acum o literatură juridică, dat fiind mai ales, că o parte considerabilă a intelectualității noastre este alcătuită în mod incontestabil din oameni cu pregătiri din știința dreptului, și în al doilea rând, că chiar lupta noastră de existență

implică așa zicând permanent discutarea unei categorii întregi de probleme aparținătoare acestei discipline.

Înainte de a răspunde la această întrebare, trebuie să facem unele constatări, cari vor contribui să deslușească această chestie.

Românii din cuprinsul fostei țări ungurești sunt a se considera ca o colectivitate socială înjghebată în temeiul unor interese comune, precum apărarea și conservarea individualității ei și afirmarea acestei individualități în viața Statului într'o măsură proporționată. Activitatea menită să realizeze aceste interese eră determinată prin situația, ce noi, ca colectivitate, o aveam în viața politică a Statului. Ori, structura politică a Statului Ungar se poate rezuma astfel: există o minoritate dominantă prin folosința unor privilegii fundamentale acordate ei de lege, și față cu dânsa existau majorități aservite prin faptul excluderii lor dela o participare proporționată în viața constituțională. De aici, bine înțeles, o ciocnire de interese, din care au rezultat pentru majoritățile aservite tendințele de emancipare, iar pentru minoritatea dominantă tendințele de suprimare.

În litigiile acestor grupări sociale erau amestecate, firește, o mulțime de probleme juridice, cari vizează organizația politică a Statului. Deci lupta, care aveă drept țință realizarea unei noi echilibrări de forțe mai echitabile în profitul celor ce erau despoiați de drepturi, se petrecea sub forma unor revendicări de drepturi politice sau constituționale.

De aici însă două consecințe. Întâiu, că precum celelalte colectivități similare, așa și a noastră, eră în aceasta calitate a ei față de o întreagă categorie de drepturi (cea mai mare parte a drepturilor private) complet desinteresată. Și al doilea, că noi fiind călăuziți de dorința, de a obține în lupta noastră rezultate practice imediate, eram nevoiți a discuta chiar drepturile actuale pentru noi numai din punctul de vedere nemijlocit al susceptibilității lor de a atinge sau de

a promovă interesele noastre, cu alte cuvinte, noi trebuia să facem numai „soluții de speță“, fără sintetizare de principii și cercetări din sfere ale abstracțiunii, precum, dealtmintrelea, le reclamă pe toate aceste un studiu cu caracter riguros științific.

După aceste constatări premergătoare, ușor putem răspunde la întrebarea sus atinsă. Noi nu am avut o literatură juridică propriu zisă, nefiind ea reclamată de interesele actuale ale societății noastre, însă în discutarea chestiunilor juridice noi am dezvoltat o activitate de propagandă, căci numai în acest chip puteam susține lupta în contra adversarilor noștri. Negreșit, am avut persoane distinse, cari s'au îndeletnicit și sub raport riguros științific cu studiul dreptului, și cari au produs în aceasta privință lucrări de valoare, dar cum aceasta îndeletnicire a fost mai mult rezultatul unei impulsiuni individuale și nu a izvorit din necesități practice de actualitate, ea nici nu s'a putut repercuta prin efectele ei în mod deosebit asupra societății noastre. Un lucru e cert, că cu cât cultivarea limbei a luat la noi un avânt mai mare, cu atât lipsa unei *terminologii juridice* a devenit tot mai simțitoare, însă o *literatură juridică* propriu zisă la noi nici odată nu a fost serios simțită.

Ar fi însă greșit a crede, că activitatea noastră juridică desfășurată în acest chip a fost întemeiată pe un simplu empirism, fără idei călăuzitoare. Nu. Aceasta activitate a fost inspirată de un fond de idei, pe cari le găsim în mod admirabil sintetizate într'unul din acele documente istorice ale noastre, despre care Barițiu cu drept cuvânt afirmă, că constituie un adevărat eveniment, și că cuprinde în istoria Ardealului o pagină, care nu va fi ștearsă niciodată dintr'ânsa. (Părți alese din Istoria Transilvaniei I. 535). Aceasta este petiția colectivă, pe care arhieriei ambelor biserici române din Transilvania au înaintat-o în numele clerului și al poporului român la 1791 Curtii din Viena.

Fiind Românii din Transilvania în aceasta epocă detașați în afară de cadrele chiar ale constituției feudale, suplicanții au cerut în petiția lor reincadrarea națiunii române, ca și a unei națiuni politice, în constituția țării, și ca consecință firească, investirea tuturor claselor ei de pe acele vremuri, ecleziastice, nobilare și țărănești, cu aceleași drepturi, de cari uzau clasele celorlalte națiuni conlocuitoare, și au întemeiat aceste revendicări pe o ordine de idei, a căror chintesență este următoarea: Românii sunt cei mai vechi locuitori din Ardeal și s'au bucurat dela început de aceleași drepturi, de cari se bucurau celelalte națiuni, cari s'au stabilit pe pământul țării. Românii nu au fost despoiați de aceste drepturi prin vre-o autoritate legală, ci numai prin vitregimea vremii. Petiția nu cere dar constituirea în profitul lor a unor drepturi noi, ci o reintegrare în drepturile vechi posedate și exercitate de strămoșii lor înainte de vremuri.

Este adevărat, că hotărîrea Adunării Naționale din Blaj de data 4/16 Mai 1848, care asemenea a făcut epocă în istoria țării noastre, nu a fost inspirată de aceasta ordine de idei. Declarațiuni de felul acesta: „Națiunea Română răzimată pe principiul libertății și al frățietății“ sau „Națiunea Română ajungând la conștiința drepturilor individuale omenești“ arată, că filozofia rațională a veacului al XVIII-lea, care a întemeiat revendicările de drepturi politice pe niște drepturi fundamentale, pe cari, prin o intuiție apriorică, le-a considerat sau drepturi congenitale, sau drepturi derivând dintr'un contract, pe care oamenii l'ar fi încheiat într'o epocă preexistentă formațiunilor de State, a influențat profund, precum toate legiuirile europene confecționate în prima jumătate a veacului XIX-lea, așa și hotărîrea Adunării din 1848.

Are însă perfectă dreptate G. Barițiu, când afirmă, că acel substrat de idei cuprins în petiția colectivă din 1791, nu s'a șters din mintea și convingerile oamenilor, ci s'a prefăcut pe calea cea mai firească într'un program politic

și național, la care Românii au ținut cu pietate și cu dor ferbinte de a-l realiza (ibidem, pag. 543). Da. Conștiința descendenței romanice, conștiința anteriorității posesiunii noastre pe acest pământ față de posesiunea celorlalte națiuni conlocuitoare, a făcut foarte accesibilă de intuiția noastră aceea ordine de idei cuprinsă în sus amintita petiție, că adică, dacă dușmănia vremurilor și a oamenilor ne-a despoiat de drepturi, noi să nu postulăm acum drepturi noi, ci o reintegrare în drepturile noastre vechi, și este incontestabil, că aceasta ordine de idei s'a conservat în conștiința noastră până în zilele de față și a alcătuit, în mod expres sau tacit, acelaș fundament comun, pe care s'a întemeiat lupta purtată împotriva adversarilor noștri.

Ținem să facem aceasta constatare, numai pentru a arăta una din acele forțe motorice, care, negreșit, a influențat profund viața și activitatea noastră socială. De altă parte însă, pe baza cercetărilor întemeiate pe o observațiune exactă a faptelor, trebuie în acelaș timp să constatăm, că principiul de naționalitate, care sintetizează tendințele de emancipare ale națiunilor infeodate până acum în State streine și tendințele de constituire ale lor în State neatârnațoare, nu se rezolvă în temeiul unor drepturi istorice, pe cari le-ar avea națiunile respective interesate în cauză. De principiu s'a recunoscut, că acel proces de selecție, sau altfel proces de desintegrare și reintegrare între State, pe care îl implică în mod necesar rezolvirea problemei de naționalitate, depinde în fond și în ultima analiză dela totalitatea energiilor interne, pe cari o națiune, între împrejurările unei epoci certe, le poate desfășura în scopul realizării aspirațiunilor sale. În special, pentru chestia națională este cert, că mișcarea culturală pornită încă la sfârșitul veacului XVIII din Franța, a avut de efect și trezirea conștiinței naționale a neamurilor, cari gemeau până atunci sub stăpâniri streine, și, ca consecință, desvoltarea din partea lor a unei activități conștite și siste-

matice de emancipare, sub durata căreia energiile lor interne au sporit astfel, încât ele, uzând dealtmintrelea și de o coincidență favorabilă a unor întâmplări internaționale, au produs în veacul XIX un șir întreg de evenimente, cari sunt tot atâtea etape în procesul de înfăptuire succesivă a principiului de naționalitate. Revoluția grecească din 1821, și cea belgiană din 1830, cari au înfrânt principiul legalității consacrat de congresul vienez din 1812, sunt considerate ca primele manifestări ale principiului de naționalitate. Uniunea italiană și germană, formațiunea de noi State naționale în Balcan până chiar la eruperea războiului mondial din 1914, au fost evenimente determinate de motive politice similare. Iar în Statele, în cari acest proces încă nu s'a desăvârșit, lupta a continuat cu aceeaș îndârjire, astfel că de o parte din potențarea maximală a aspirațiunilor naționale în epoca noastră, de altă parte din insusceptibilitatea absolută a mijloacelor potrivnice de a suprima mișcările provocate de aceste aspirații, eră, cu oarecare obiectivitate, de prevăzut, că după principiile invariabile ale selecției naturale, într'un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, aceasta luptă cum o să sfârșească.

Problema națională a fost însă la noi din acest punct de vedere puțin discutată. Cauza o găsim în mediul nefavorabil creat de aceia știință întemeiată pe intuiții apriorice și formule juridice, care până chiar în cei din urmă ani a fost precumpănitoare în viața culturală ungară. Știința pozitivă, pe lângă ce eră în condiții rudimentare, mai eră și considerată de o știință resvrătitoare, și prin urmare stânjenită din partea oficialității cu fel de fel de mijloace.

Este atunci de mirat, dacă încercarea de a discuta problema noastră națională prin un raționament puțin accesibil de intuiția publicității noastre, eră primită cu oarecare oroare? Este de mirat, dacă publicitatea noastră a preferit a se inspira de ideile cuprinse în petiția din 1791, pentru cari idei în istoria noastră, negreșit, s'a

vărsat mult sânge, pentru cari s'au sacrificat eroi, și cari, transmițându-se din generație în generație, au devenit în intuiția noastră colectivă, de fapt, un fel de tradițiune?

N'avem nimic de mirat!

În definitiv, ideile numai într'atât au valoare în istorie, întrucât ele sunt asimilate de intuiția colectivă a grupurilor sociale. Din acest moment însă, ele nu mai sunt ficțiuni, ci sunt realități, sunt forțe motorice, cari impulsionează și determină activitatea, în multe cazuri viața sau moartea, renașterea sau peirea, colectivităților omenești.

* * *

Precum unirea Principatelor sub Domnitorul Alexandru Ion I. a făcut inevitabilă reorganizarea teritoriilor unite după principii uniforme, astfel unirea Transilvaniei, Banatului, a Părților Ungurene și a altor teritorii locuite de masse compacte de Români sub sceptrul Regelui Ferdinand I., impune o necesitate practică de aceeași natură.

Însă, sub Domnitorul Cuza, introducerea regimului constituțional a reclamat o rapidă adaptare a întregului organism al țării la viața constituțională, ceea ce explică și graba mare, cu care s'au confecționat legiurile din aceasta vreme.

În epoca noastră, ce e drept, reforme însemnate cu deosebire de caracter economic, așteaptă asemenea imperios să fie rezolvate. Însă, pe lângă dispoziții transitorii potrivite, aceste reforme nu mai implică aceea urgență, că de data aceasta reorganizarea noastră socială să nu poată fi precedată de acele lucrări preparatorii intense și temeinice, cari ne vor face să cunoaștem nevoile reale ale societății noastre, și cari lucrări, astfel, sunt condiții inevitabile pentru orice operă de legiferare serioasă.

Și această va fi bine să ne însemnăm, căci consolidarea internă și puterea de vitalitate a noului Stat Român va depinde exclusiv dela faptul, pe ce temelii va fi așezată această nouă legiuire.

Dr. V. S. Andru.

Porțiunea legitimă în sistemul dreptului succesoral ungar.

De Dr. Georgiu Popu,

Consilier la Inalta Curte de Casație și de Justiție în Budapesta.

I. Desvoltare istorică. — Caracterizare generală.

Instituțiunea juridică a porțiunei legitime, cu caracterul ei special, este de origine străină și s'a transplăntat în sistemul dreptului succesoral legal cu scopul și destinațiunea de a apăra pe consângenii cei mai apropiați, — pe fiii și pe părinții, — defunctului de acele dispoziții vătămătoare, cu cari defunctul transmite, prin contracte de donațiuni între vii sau prin dispoziții pentru caz de moarte, averea sa altora și astfel exclude pe consângenii săi de prima linie total sau în parte dela moștenire.

Este deci evident, că instituțiunea porțiunei legitime nu porcede din simțul juridic al poporațiunei, dimpotrivă ea este în contradicere directă cu maxima principiară a dreptului succesoral ungar, care asigură porțiune ereditară egală tuturor descendenților de prima linie ai defunctului.

Simțul juridic al poporațiunei ungare a fost totdeauna străin și este și astăzi cu rezervă față de acele transmisiuni de avere, cari exclud rudele cele mai apropiate, pe moștenitorii în linie descendentă, de la succesiune legală după defunct, sau cari în orice direcțiune le restrânge acest drept, pentrucă dreptul succesoral ungar se bazează pe principiul facultății de succesiune legală după defunct, iar aceasta concepție principiară nici când nu a admis ca principiu fundamental în materie de succesiune libertatea de dispoziție a defunctului; în dreptul succesoral ungar norma principală și generală

totdeauna a fost și este și astăzi, că averea defunctului are a trece la rudele lui de sânge cele mai apropiate, la copiii, la fiii și fiicele, sau dacă n'are copii, la părinții lui și dreptul ungar nici când nu a permis convertirea acestui principiu fundamental prin dispozițiuni private.

Instituțiunea porțiunei legitime a fost transplantată legal-minte, precum dovedește desvoltarea ei istorică, sub înrâurirea transformărilor sociale și juridice, din străinătate și ca atare este în înțelesul strict al cuvântului un instrument de apărare în interesul descendenților și al părinților; și anume: când părintele, în decursul vremurilor și sub înrâurirea noilor factori sociali, a început a se abate dela concepțiunea strămoșească, donând averea sa, sau testând-o pe aceasta prin dispoziții pentru caz de moarte altora, și a exclusat prin aceasta pe copiii săi din averea părintească; când aceste manipulațiuni au început a se repetă în mod regulat și nu au putut fi tolerate fără murmur, și ba Lsimțul juridic al poporului a aflat resunet și la legislator: atunci transplantarea instituțiunei porțiunei legitime în sistemul dreptului ungar nu a putut întârziă mai mult.

Sistematizarea instituțiunei porțiunei legitime a fost favorizată mai ales prin stăpânirea absolutistică din anii cincizeci ai secolului trecut, va să zică prin absolutismul, ce a urmat după decurgerea luptei de independență a Ungariei contra Austriei; și anume: articolul de lege XV din 1848 a dispus în principiu abrogarea principiului de aviticitate, însă înfăptuirea reformei plănuite a fost zădărnicită prin eruperea luptei de independență, iar după suprimarea acesteia s'a introdus și a intrat în vigoare prin patenta de aviticitate editată în 29 Noemvrie 1852, în Ungaria cu data de 1 Maiu 1853, codicele civil austriac, care cuprindeă și instituțiunea porțiunei legitime, instituție cu totul necunoscută în vechiul drept privat ungar, și deci aceasta instituție numai

cu întrarea în vigoare a codicelui civil austriac s'a strecurat în sanctuarul judicaturei ungare.

Ce privește vechiul drept succesoral ungar, trebuie să amintim diferența mare și principială, ce a existat între bunurile dobândite prin donațiune Regală, și între bunurile dobândite pe altă cale.

De bunurile dobândite prin donațiune Regală, primul achizitor a putut dispune liber, de aici încolo însă ordinea succesorală în aceste bunuri a fost precizată și limitată prin clauzula diplomei de donațiune, conform căreia dreptul de moștenire în aceste bunuri a fost asigurat de obicei liniei descendente a fiilor, sau a fiilor și a fiicelor, câte odată numai liniei fiicelor considerate drept fii, iar dacă în familie nu au mai existat moștenitori succesibili, aceste bunuri donatare au revenit Coroanei, care eră considerată drept sorginte a tuturor bunurilor, fără ca ultimul membru al familiei să fi avut dreptul de a dispune de aceste bunuri.

Bunurile derivate de la antecesorii (părinte, moș, strămoș, av, proav, atav), au fost considerate de bunuri *avitice*, cari după calitatea lor juridică erau de două feluri, și anume: bunuri avitice dobândite prin donațiune Regală, precum s'a amintit, și bunuri avitice dobândite pe altă cale, însă asupra tuturor acestor bunuri dreptul de dispoziție atât între vii, cât și pentru caz de moarte, a fost cu totul eschis, prin urmare bunurile avitice au trecut, după vechiul drept ungar, totdeauna în posesiunea moștenitorilor legitimi ai defunctului.

În lipsă de moștenitori legitimi, bunurile donatare au revenit, precum asemenea s'a amintit, Coroanei, asupra bunurilor extradonatare însă, cel din urmă membru al familiei, a putut dispune liber, căci, neexistând moștenitori, prin aceasta nu s'a violat dreptul nimănui. Afară de aceste, dreptul asupra achizițiunilor personale nu eră supus nici unei restricțiuni, fiind principiu general, că de bunurile propriu câștigate tot insul a putut dispune liber, și deci a putut exclude și pe fiii

și pe ficele, va să zică pe descendenții săi legitimi din prima linie directă dela moștenire în aceste bunuri, fără să fi existat vre-un gravamen sau remediu în contra acestor dispoziții.

Din punctul de vedere al dezvoltării istorice mai amintesc aici, că deosebirea principială, ce a existat în vechiul drept privat ungar între bunurile acvizite și cele câștigate, în dreptul privat de astăzi nu mai există, căci aceste două concepții sunt astăzi identice.

Când bunurile donate de Rege cu drept de moștenire numai în favoarea liniei descendente a fiilor, au revenit, în urma stingerei acestei linii, din nou erariului (fiscului), au fost a se lua în considerare unele sarcini legale impuse acestor bunuri; deci numai sarcini legale, căci sarcinile private nu au fost admise, nici recunoscute.

Sarcinile legale au fost:

a) dreptul de viduitate, pentru asigurarea întreținerii văduvei rămase după ultimul posesor; Library Cluj

b) dreptul suprazis capilariu (jus capillare), pentru asigurarea întreținerii ficelor nemăritate rămase după ultimul posesor decedat, și în fine:

c) dreptul de pătrime al ficelor nemăritate (quarta puellaris, sau altfel quartalitiu) care a consistat în faptul, că din bunurile donate numai în favoarea liniei descendente a fiilor, ficele, sau coborâtorii ficelor, au putut pretinde una dată, și nici când de mai multe ori, o pătrime și anume: în natură cu drept de proprietate pe vecie în cazul, când fata (sora) s'a măritat cu învoirea fratelui succesibil după un bărbat fără avere; în orice alt caz pătrimea a competat fetei numai spre folosință până la măritiş, și începând dela moartea celui din urmă fiu descendent cu drept de moștenire; după măritiş însă aceasta pătrime a fost rescumpărată de erariu prin o estimațiune publică prestabilită, asemenea a fost rescumpărată pătrimea de erariu și în ipoteza anterioară,

când fata s'a măritat după un bărbat cu avere. (A se consulta următoarele izvoare: Opera tripartită a lui Verböczy din 1517, Partea I. Titlurile: 5, 6, 9, 29, 30, 51, 52, 53, 57, 58, 59, 67, 89, 90, 98, 134; Partea III. Titlul: 30; apoi legile: articolii XXVI din 1486, LXIII din 1492, LXII din 1514, XXVI și XXVII din 1715, XLIX din 1723, IX din 1836, § 9, VIII din 1840, § 1 și patenta de aviticitate din 29. Nov. 1852.)

Precum rezultă și din aceasta schițare de tot scurtă, există ca fapt pozitiv nedubios, că atât dreptul zis capilariu, cât și dreptul de pătrime (quartalitium) nu au asigurat liniei femeiești o porțiune legitimă, va să zică dreptul capilariu și cel de pătrime nu au fost identice cu instituțiunea porțiunei legitime. Fundamentul vechiului drept succesoral ungar schițat mai sus nu a fost alterat nici prin dispozițiunile excepționale înșirate în Titlurile 52 și 53. Partea I ale Operei tripartite, precum nu a fost alterat nici prin facultatea de a dispune liber asupra bunurilor propriu câștigate, și de a exclude pe descendenții din linia primă din moștenirea acestor bunuri sau prin contracte între vii, sau prin dispoziții pentru caz de moarte, — ceea ce în dreptul vechiu însă, de altfel, s'a întâmplat numai arareori.

După întrarea în vigoare a codicelui civil austriac întâmplată la 1 Maiu 1853, — stările până atunci existente dintr'odată au devenit reminiscențe istorice, pentru că Cap. XIV al acestui cod, care cuprinde articolii 762—796, a introdus în Ungaria instituțiunea porțiunei legitime.

Sub durata celor 9 ani, cât timp a fost de fapt în vigoare în Ungaria propriu zisă codicele civil austriac, încetând totalmente sistemul donatar, instituția aviticității, precum și toate consecințele împreunate cu aceste, în Ungaria s'a introdus și s'a stabilit o viață juridică de tot nouă. Desființându-se toate restricțiunile, cu cari au fost până atunci grevate averile, posesorul devenit proprietar a început

a consideră dreptul său de liberă dispoziție ca o favoare specială, de care nu numai a uză, ci și abuză poate, astfel a făcut asupra averii sale adesea dispoziții susceptibile să violeze dreptul consângenilor și al moștenitorilor săi celor mai apropiați, încât aceștia sunt nevoiți a recurge la instrumentul nou de apărare, și în loc de porțiunea ereditară garantată lor până acum, a se mulțămii cu jumătate din aceia, adică cu porțiunea legitimă, înțelegându-se de sine, că acest proces social numai cu încetul a trecut în viața reală, din motivul, că chiar și cei mai apropiați consângeni, fiii și fiicele, sau părinții defunctului, au suferit în nenumărate cazuri cu resemnare și fără murmur violența săvârșită față de ei, până ce în fine, în anul 1861, s'a inaugurat o eră nouă, era de reconciliare prin conferința ținută sub prezidiul comitelui Curiei.¹⁾

Conferința prezidată de comitele Curiei stătea însă în fața unor fapte împlinite, cari nu se mai puteau reface, căci erau consecințele valide ale introducerii și practicei codului civil austriac din 1853; și prin urmare conferința prezidată de comitele Curiei a și dat expresiune formală acestei împrejurări în §-ul 1. al regulilor provizorii de jurisdicțiune aduse de dânsa, enunțând, că: »Legile private ale dreptului material civil ungar se reintegrează în vigoarea lor, însă numai cu modificări reclamate imperios de creditul public, continuitatea de drept, și necesitățile de actualitate.«

Referitor la porțiunea legitimă, regulile judiciare provizorii amintite dispun astfel:

»§ 3. Deosebirea între bunurile donatate Regale și cele nedonatate, dintre cele de linia fiilor și a fiicelor, precum și relațiunile de drept izvorite din aceste, asemenea cvartalițiul (dreptul de pătrime) și dreptul capilariu, ca și rezultatul succesiunii liniei descendente bărbătești, — se consideră

¹⁾ Președintele Curții de Casații. (N. R. d.)

în spiritul articolului XV din 1848 ca scoase din vi-
goare.«

»§ 4. Erezii nu pot atăca validitatea contractelor făcute asupra bunurilor între vii prin acțiuni bazate pe derivațiunea și natura bunurilor, însă în caz de risipă moștenitorii în linie descendentă, și în lipsă de descendenți, părinții pot pretinde asigurarea porțiunii legitime prin sequestru. Dreptul de donațiune este asemenea restrâns prin porțiunea legitimă a moștenitorilor în linie descendentă, și în lipsă de descendenți, a părinților încă în viață.«

»§ 7. Dreptul de a testa se estinde, în lipsa de moștenitori în linie descendentă, sau de părinți, asupra bunurilor atât ereditare, cât și câștigate; însă dacă există erezi în linie directă descendentă, sau trăiesc părinții defunctului, testamentul nu poate atinge porțiunea legitimă a acestora. Aceasta porțiune legitimă face jumătate din partea ereditară, pe care ar fi moștenit-o succesorii din linia descendentă directă, dacă defunctul ar fi decedat fără testament. Astfel, dispozițiunea testamentară asupra acestei porțiuni este nevalidă și erezii din linia descendentă directă, iar în lipsa acestora, părinții încă în viață, au dreptul a pretinde întregirea acestei jumătate părți. În materie de succesiune, se exceptă de sub regula aceasta numai cazurile înșirate în Titlurile 52 și 53 din Partea I. a Tripartitului.«¹⁾

»§ 8. Întregirea amintită are loc și în cazurile de donațiune (§ 4), dacă moștenitorii în linie descendentă directă, sau în lipsa acestora, părinții încă în viață, pot dovedi, că succesiunea curată a defunctului e mai puțină decât jumătate a valorii, ce a avut-o ea în timpul donațiunii; în acest caz donatarul este dator a suplini lipsurile succesiunii.«

¹⁾ Sunt cazuri, cari în practica judiciară de astăzi figurează ca motive de exheredare. (N. Red.)

Dupăce normele provizorii de jurisdicțiune proiectate de conferința prezidată de Comitele Curiei au fost sancționate de Monarch, și apoi Camera Deputaților în 22 Iunie, iar Casa Magnaților în 1 Iulie 1861 le-a declarat unanim de aplicabile în mod provizoriu: Curia a declarat în ședința ei plenară ținută în 23 Iulie 1861 solemn și unanim, că va aplică aceste norme, până atunci, până când legislațiunea constituțională nu va dispune altfel, ca principii diriguitoare stabile în toate procedurile ei legale.

Prin aceasta instituțiunea porțiunei legitime a devenit în Ungaria o instituție legală, și astfel cadrele dreptului succesoral ungar s'au lărgit cu o instituție nouă, care la început numai rareori s'a validat, căci precum noi bătrânii (înțeleg: autorul și contimporanii lui) din practică știm, încă și în anii optzeci ai secolului trecut se intentă numai în mod sporadic câte un proces pentru porțiune legitimă, mai târziu însă asemenea procese au devenit tot mai dese, iar de prezent, — ca o aparițiune tristă a decadentei simțului juridic poporal, — invadează chiar masele judecătorești.

Din cele înșirate rezultă, că instituțiunea porțiunei legitime a fost transplantată din dreptul privat austriac, însă de prezent ea este a se considera ca o instituțiune proprie a dreptului succesoral ungar, și acest caracter al ei nu se poate nici contesta, nici disprețui, cu atât mai puțin, căci, — precum vom vedea din seria articolelor, cari vor urmă, — aceasta instituțiune diferă principialmente în multe privințe de instituțiunea porțiunei legitime austriace (Pflichtteil), ceea ce încă probează caracterul ei special. Pe lângă aceasta este a se luă în deosebită considerațiune, că deși instituțiunea, ca atare, nu purcede din geniul creator al simțului juridic poporal, totuși încadrarea ei în sistemul dreptului ungar nu s'a putut amâna mai departe, căci deja legislațiunea anului 1848 a inaugurat era nouă a validității libere a indivizilor în societate, prin ce relațiunile vieții, ale

circulațiunii, și ale posesiunii au luat un avânt rapid de dezvoltare, și prin transformarea totală a sistemului social vechiu, și încadrarea sistemului nou, dreptul proprietarului de a dispune de averea sa nu a mai putut fi menținut într'o stare de complectă libertate.

Relațiunile vieții, în cursul lor de dezvoltare progresivă, reclamă, ce e drept, negreșit, ca dispozițiunea liberă a proprietarului asupra averii sale, atât între vii, cât și pentru caz de moarte, să fie respectată: prin faptul însă că în cazurile de donațiuni între vii și ale dispozițiilor de avere pentru caz de moarte, legiuitorul a apărut chiar prin instituțiunea porțiunii legitime interesele celor mai apropiați consângeni, el a satisfăcut și pretențiunile derivând din legătura familiară. Aceste două interese de drept, și anume: libera dispoziție a proprietarului, și facultatea succesiunii legale după defunct, nici nu pot fi în mod mai consolabil conciliate, decât prin instituția porțiunii legitime, căci orice altă rezolvire sau ar înlătură interesele celor mai apropiați consângeni, ce ar dărâma cea mai valoroasă columnă a conviețuirii sociale, adică legătura familiară, sau ar favoriza înființarea de mici fideicomise familiare, ce ar produce earăși subminarea vieții sociale.

(Urmeaza.)

Persoanele juridice în dreptul ungar și în dreptul român.

De Dr. Lucian Borcia,

secretar general la prezidenția Consiliului Dirigent Român.

Expunerile ce urmează nu au pretențiunea unui studiu comparativ amănunțit, ci vreau să atragă atențiunea asupra deosebirei fundamentale între sistemul de drept ungar și cel român în o cestiune de mare însemnătate, cestiunea personalității juridice.

Deși cestiunea personalității juridice aparține dreptului civil, însemnătatea ei trece departe peste cadrele acestei discipline, fiindcă semnul caracteristic al persoanelor juridice, — semnul perpetuității, — și faptul că persoanele juridice sunt unități compuse, organizațiuni care unesc în sine o mulțime de forțe răslețe în vederea aceluiaș scop politic, social, cultural ori economic, le califică pe toate de niște factori puternici ai vieții sociale, de cari statul este necesitat și dator să țină seamă. Astfel nu numai persoanele juridice naturale și necesare, precum în numește Savigny statul, județele și comunele, ci toate persoanele juridice: corporațiunile, așezămintele și fundațiunile, sunt de ordine publică și sub acest raport aparțin domeniului dreptului public.

Este firesc ca acest caracter al persoanelor juridice să aibe o înrăurire adâncă asupra felului așezării lor în organismul statului. Ori cât se va manifesta și în dreptul public tendința generală a dreptului de a egaliza și armoniza diferitele interese și de a pune prin norme principiare interesele juste, organizate în forma persoanelor juridice, la adăpost de curente politice militante, aceste curente și năzuințele diferitelor cercuri de interese care luptă în viața publică, ca să iese la iveală și să câștige putere, vor influența totdeauna în măsură mare soarta acestor organizațiuni, vor influența în mod hotărâtor chiar și normele de drept privitoare la nașterea, funcțiunea și existența lor și se vor resimți și în felul cum aceste norme se interpretează și aplică.

Cei ce au trăit sub regimul imperiului maghiar, au pe terenul acesta o experiență bogată și variată. Dreptul public ungar, la aparență foarte liberal, accentuă meru desăvârșita libertate de asociare. Dreptul asocierii nu a fost codificat; îl normau ordonanțe mini-

steriale. În principiu asocierea eră liberă și nu aveă altă limită, decât ordinea publică și bunele moravuri. Statutele fiecărei asocieri trebuiau să se prezenteze ministrului de interne, nu fiindcă acesta ar fi avut dreptul să permită ori să interzică asocierea, ci pentru ca să aibă putința să eserecizeze controlul statului. În realitate însă chiar și înființarea unei reuniuni românești de cântări întimpină greutăți și față de cei-ce nu reprezentau o putere îndestulitoare politică ori erau priviți ca potrivnici năzuințelor statului, sistemul oficial de liberă constituire a fost în realitate înlocuit cu sistemul de concesionare.

Legi fundamentale ale statului ungar au decretat recipierea bisericei românești încă în veacul al XVIII. Tot legiuitorul i-a recunoscut ca și celorlalte biserici dreptul de organizare și dreptul de a înființa așezăminte culturale. Dar sistemul acesta al dispozițiilor normative, deși înseris în lege, nu a ferit biserica de lupta neconținută cu puterea statului în scopul de a exercia drepturile sale.

Juriștii din Ungaria cunosc în fine controversa mare între puterea executivă și între justiție privitor la dreptul de fondare. Cea dintâie voiă să facă existența fundațiunilor pendentă dela aprobarea fundațiunei prin guvern; justiția însă și îndeosebi senatul I. civil al Curiei, apăra cu îndârjire principiul desăvârșitei libertăți de fondare, invocând drept argument desvoltarea istorică a acestui drept și legislațiunea din anii 1715, 1723 și 1790, rezultatul luptelor de emancipare și de egală îndreptățire a bisericilor protestante. Profitând de principiile stabilite și susținute de justiție, a putut, de pildă la români, să suplinească generozitatea și dragostea de neam prin fundațiuni măcar în parte lipsa sprijinului statului pentru acoperirea atâtor trebuințe culturale și sociale. Neputând tendința politică a cârmuirii să străbată în cadrele dreptului existent, a încercat să previe cel puțin pentru viitor primejdia pe care o vedeă pentru scopurile sale politice în principiul fondării libere. Proiectul codicelui civil ungar, publicat de ministrul de justiție, face atârnătoare înființarea fundațiunilor de aprobarea autorității politice.

A fost firesc, ca tendințele și năzuințele politice să se manifeste în domeniul dreptului public, fiindcă principiile adoptate de dreptul civil ungar cu privire la personalitatea juridică nu îngăduiau puterii executive a statului, nici o înrăurire asupra conferirii acesteia.

Părerile doctrinei ungare despre teoria persoanelor juridice au fost și sunt și astăzi diferite. Doctrina mai veche nu le privea

de ființe reale, ci de ființe intelectuale. Unul dintre cei mai de seamă civilişti din Ungaria, profesorul dela universitatea din Budapesta, Grossschmiedt-Zsögöd Benő, a acceptat teoria lui Brinz, în înțelesul căreia pe lângă averea persoanei particulare, care servește scopurile acesteia — pertinet ad aliquem, — există avere, care nu e supusă singuraticului, ci servește scopuri neatârătoare de singuraticii indivizi, pertinet ad aliquid. După această teorie aceea ce numim persoană juridică, este averea care pertinet ad aliquid. Astăzi însă o parte însemnată a doctrinei profesează în legătură cu doctrina germană următoarea teorie: viața socială, economică și culturală înfăptuiește în vederea ajungerii unor scopuri care trec peste necesitățile și forțele individului singuratic, astfel de organizațiuni care unesc singuraticele forțe răslețe. Organizațiunea odată înfăptuită are o existență reală, iar dreptul obiectiv îi recunoaște personalitatea juridică. Dreptul obiectiv nu creiază aceste organizațiuni și nu le atribue personalitatea prin ficțiune, ci acomodându-se vieții declară că organizațiunea poate fi subiectul de drepturi și datorii în momentul când ea a prins ființă, fie că statul a permis înființarea ei, fie că ea s-a constituit satisfăcând normelor fixate de mai înainte în lege, ceea ce atârnă de sistemul adoptat de drept cu privire la înființarea persoanelor juridice. Astfel oricare corporațiune, așezământ și fundațiune este ipso iure persoană juridică, îndată când și-a câștigat existența reală ca organizațiune; și deși părerile privitoare la teoria persoanelor juridice diferă, atât doctrina, cât și practica judecătorească au recunoscut totdeauna, că personalitatea juridică este inerentă acestor organizațiuni și că ea nu atârnă dela conferirea ori dela vreun act de recunoaștere din partea statului, ci se dobândește prin însuși faptul existenței corporațiunii, așezământului ori fundațiunii.

Cu totul altă situațiune creiază dreptul român persoanelor juridice.

Constituțiunea română dela 1 Iulie 1866 asigură pe seama tuturor cetățenilor cea mai desăvârșită libertate a conștiinței, a cultului, a învățământului; și a asocierii, făcând singura restricție a ordinii publice și a bunelor moravuri. Doctrina și practica judecătorească recunoaște fără încunjur libertatea dreptului de fondare în puterea unui vechiu obicei al țării.¹⁾ Dar dreptul civil român

¹⁾ Dim. Alexandrescu: »Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român« ed. II, tom. I, pag. 280.

nu acceptează principiul, că personalitatea juridică se dobândește prin însuși faptul ființei corporațiunii, așezământului ori a fundațiunii, ci declară că »prin persoană morală, juridică sau civilă, se înțelege o ființă abstractă, intelectuală, creată prin ficțiunea legii, fie într'un interes public, fie într'un interes privat, având un patrimoniu deosebit, capabilă de a avea drepturi și datorii.«¹⁾ Și amăsurat acestei teze fundamentale continuă:

»Numai legiuitorul este în drept de a crea asemenea persoane, pentrucă nici-o ficțiune nu poate să existe fără lege. Individul, zicea, Dumoulin (Molineus) nu poate să creeze ficțiuni, nici ființe fictive. Crearea persoanei morale ar putea să emane și dela autoritatea administrativă, dacă legea i-ar fi recunoscut de mai înainte dreptul de a conferi o asemenea personalitate.«²⁾

Observ că codicele civil român nu reglementează persoanele morale, dar în art. 96 și 817 găsim expresiunea »persoană morală,« art. 811 dela titlul donațiunilor vorbește de ospicii, săracii dintr'o comună și de stabilimentele de utilitate publică, iar art. 475 urm., 1559, 1753 §3, 1768 și 1845 presupun existența persoanelor morale.³⁾

Esecție face codul comercial, în care legiuitorul recunoaște de mai înainte personalitatea morală a societăților comerciale, autorizând înființarea lor și conferindu-le personalitatea juridică prin anticipație.⁴⁾

Judicatura română aplică constant și în toate consecințele sale principiul arătat. Câteva decisiuni ne vor lumina complet asupra felului de a vedea al jurisprudenței din România.

Citez toate părțile esențiale din decisiunea dată de Curtea de Cassație (secția I) sub nrl. 144/1881; aceasta expune pe larg punctul de vedere principiar al dreptului român în materia persoanelor juridice. În proces s'a tratat de personalitatea juridică a unei comunități bisericești izraelite, a căror personalitate morală nu e recunoscută prin lege:

»este constant nu numai în doctrină și jurisprudență, dar încă prin natura lucrului, că persoana morală este o ființă fictivă, deoarece dânsa nu are o existență individuală

1) *ibidem* pag. 256.

2) *ibidem* pag. 257.

3) *ibidem* pag. 256.

4) *ibidem* pag. 258.

ca persoana fizică a omului, singurul subiect al dreptului natural, sancționat de dreptul civil; ca atare persoana morală nu poate dobândi o ființă cu drepturi în societate decât numai prin voința puterii suverane a națiunii, care singură prin legi stabilește instituțiuni și prescrie reguli pentru întreținerea ordinii publice, apărarea bunelor moravuri și a intereselor generale ale societății;«

»...chiar când legiuitorul crează asemenea persoane morale într'un scop de utilitate publică, totuși ele nu sunt puse pe aceeaș treaptă de capacitate de a avea drepturi ca persoana reală a omului, lor nu le acordă legiuitorul de cât oarecare din drepturile ce sunt date omului, ceia ce rezultă într'un chip neindoiios din aceia că în codul civil, în partea despre persoane, legiuitorul nu se ocupă de asemenea persoane, ci numai de persoanele fizice, el nu se ocupă de persoanele morale decât numai când vorbește despre lucruri și atunci nu le recunoaște de cât oarecare drepturi, întru cât privește bunurile lor (art. 475, 476, 478, 559, 811, 817, 1753, 1786, 1845 Codul civil);«

»din cele expuse rezultă într'un mod necesariu, că persoanele morale nu numai că nu pot dobândi o ființă dela sinele, dar încă că nu pot fi recunoscute ca existență de fapt; căci nu se poate recunoaște drepturile ce ar avea ca atari; drepturile, ce le acordă legiuitorul fiind diferite, nu aceleași pentru fiecare persoană morală instituită de dânsul, după cum și rațiunea de a le institui este diferită, nu este aceeaș și fiindcă dânsese nu se pot pune pe aceeaș linie cu persoana fizică a omului întru cât privește drepturile lor; ... ar fi un pericol social din punct de vedere al ordinii publice și un prejudiciu din acela al economiei sociale, să se recunoască existența de fapt a unor asemenea persoane, când scopul lor nu este determinat de legiuitor și când drepturile lor nu sunt limitate, căci o corporațiune prin numărul persoanelor ce o poate să o compună, prin cantitatea bunurilor ce poate să aibă și prin facultatea de a se perpetua, reprezintă o putere, care poate amenința ordinea publică, și posesiunea bunurilor sale neputând fi împuținată prin înstreinare, ci din contră mărindu se neconținut prin noi achizițiuni, scoate din comerț un însemnat mijloc de prosperitate publică.«

» . . . principiile salutarii din constituțiune, libertatea conștiinței și a cultului, nu este altceva decât manifestarea conștiinței, nu are alt scop decât acela de a lăsa facultatea fiecăruia să creadă și să profeseze crezul seu religios, după cum îi dictează conștiința, fără ca autoritatea publică să-l poată popri din exercițiul acestei facultăți sau să-l persecute pentru crezul seu, și libertatea instrucțiunii nu are alt scop decât a lăsa facultatea, ca ori ce știință să se producă și să se propage, fără ca autoritatea publică să poată interveni ca să o probe, sau să-i pună piedeci în desvoltarea ei;«

» . . . din aceste nu rezultă, că constituțiunea ar fi dat facultatea în prezinte și viitor ori căroră vor veni, să formeze un corp, sau un stabiliment de utilitate publică, adică o persoană morală, căci în principiu persoanele morale nu pot să existe decât în virtutea legii, care va să zică, că pentru fiecare din persoanele morale trebuie un act legislativ, care să-i dea ființă, care să arate care-i este obiectul și să-i determine drepturile;«

» prin persoane morale înțelegându-se corporațiunile și așezămintele create de legiuitor pentru utilitate publică, nu poate să existe nici o diferență între congregațiunile religioase și comunitățile izraelite; și unele și altele nu pot lua ființă de cât din voința legiuitorului.«

În deciziunea nrl. 108/1898 a Curții de Cassație (dată în procesul Zappa) cetim:

» . . . dacă pentru persoanele fizice, care există independent de orice intervențiune legislativă, legea nu face decât a regulamentă drepturile și datoriile ce decurg din faptul existenței lor, în ce privește însă persoanele morale, ele neavând o realitate fizică, personalitatea lor nu este decât o ficțiune, de unde rezultă și necesitatea unei intervențiuni a autorității sau a legii, care să le creeze ca atari; . . . individul neputând creă ficțiuni, dar nici ființe fictive, un asemenea drept nu-l poate avea decât acela, a cărui voință se poate impune tuturilor, adecă statul; . . . afară de aceasta, creațiunea unor asemenea persoane, neavând ca rațiune decât interesul general, urmează învederat ca statul, căruia este incredințată apărarea acestor interese, să aibă puterea, prin reprezentanții sei legali, a creă aceste persoane; . . . conziderând însă că dreptul unui stat de a creă în interesul general aceste per-

soane fictive, nu-i poate dă și pe acela de a impune și în alte state această a sa voință, că interesul general al unui stat, puterea sa suverană de a recunoaște și proclama acest interes, nu se întinde peste fruntariile interesului său; că a se recunoaște acestor ființe create de un stat existența lor în alte state independent de orice intervenție a acelor state, este a recunoaște fiecărui stat dreptul de a crea ficțiuni universale, ceea ce este inadmisibil; considerând că din momentul ce este stabilit, că persoanele morale nu au ființă de cât în statul ce le creiază și că ele nu există într'un alt stat decât dacă acesta le recunoaște, urmează invederat, că în lipsa unei asemenea creațiuni sau unei asemenea recunoașteri, ele nu au ființă și dar nu pot pretinde, în această calitate, vreun drept de proprietate sau de creanță, căci pentru a avea aceste drepturi, trebuie mai întâiu să existe.« etc.

În fine citez din sentințele date de Curtea de Apel secția II. București sub nrl. 199/1890 și de Curtea de Cassație sub nrl. 74/1892 în procesul pentru anularea testamentului lui Ioan Otteteleșanu, prin care acesta dispune, că după încetarea din viață și a soției sale întreaga avere să se întrebuințeze pentru înființarea unui institut de creștere, educațiune și înzestrare de fete române sub administrația lui Ioan Câmpineanu și Ioan Calinderu, iar în caz când s'ar admite că aceasta dispozițiune nu ar fi valabilă, legatul întregii averi să fie privit ca făcut de-a dreptul lui Ioan Calinderu, cu sarcina ca acesta sau moștenitorii acestuia să execute în toate ultima sa voință privitoare la fondarea institutului.

Curtea de Apel declară în ce privește validitatea legatului lăsat în favoarea institutului:

»Având în vedere, că după principiul stabilit prin art. 808. cod. civ. pentru ca o persoană să fie capabilă de a primi o donațiune între vii sau un legat, ea cere ca principală condițiune să existe sau să fie cel puțin concepută în momentul donațiunei . . . ;

»având în vedere, că acest principiu fiind general, se aplică atât persoanelor fizice, cât și celor civile, de unde rezultă, că o persoană civilă care nu are o existență legală în momentul donațiunei sau al moartei testatorului, este incapabilă de a primi darul sau legatul făcut în favoarea sa . . . ;

»că așa fiind, pe câtă vreme iese dar din menționatul testament, că defunctul Otteteleșanu a lăsat întreaga sa avere,

unui institut de educațiune, care urmă să se înființeze după moartea sa, apoi tribunalul departe de a violă vreo dispozițiune a legii, a făcut o justă aplicațiune a art. 808 cod. civ., recunoscând prin hotărîrea supusă apelului, că acest legat e nul din cauza incapacității de a-l primi a beneficiarului, care nu aveă o existență în momentul moartei testatorului.»

În ce privește validitatea legatului lăsat lui Ioan Calinderu declară Curtea de Cassație aprobând sentința Curții de Apel:

»considerând, că pe cât e de exact în drept, că ce legea oprește a se face direct, nu se poate face nici indirect, pe atît este de adevărat, că ceea ce legea permite să se facă, se poate îndeplini prin ori ce mijloc, fie direct, fie indirect, cu condițiunea subînțeleasă ca mijlocul întrebuintat să fie și el permis; — că așa fiind, nu se poate declara nul un legat care conține ca sarcină îndeplinirea unui fapt, pe care însuși testatorele l-ar fi putut săvârși în viață, fără ca prin aceasta să se aducă o arbitrară restrângere a libertății de a testă; că prin urmare dacă netăgăduit fiind, că orice persoană poate trăind să facă a se da viață, ființă juridică, unei instituțiuni permise de lege, să o organizeze și să o înzestreze în condițiuni de asemenea permise, — legea nu se opune, ca această facultate, ca acest drept civil să se transmită prin act de ultima voință dela o persoană la alta;« etc.

Deciziunile aceste, ca și alte deciziuni date în asemenea procese, arată nu numai principiile de drept, pe care judicatura română le aplică constant și în toate consecințele asupra persoanelor juridice, dar totodată reogîndesc și principiile mari sociale și politice, cari pe lângă faptul, că codicele civil român este o prelucrare a codului Napoleon și că jurisprudența română s'a dezvoltat sub influința civilisticii franceze, au determinat atît doctrina, cât și judicatura din vechiul regat al României, să adopte în materia aceasta de drept teoria dreptului roman privitoare la persoanele juridice.

»Statul are în adevăr interes de a împedeacă acumularea bunurilor de mână moartă, fie ca ele să nu devină un pericol național în mâna unei asociațiuni străine, fie în interesul de a face, ca bunurile să circule din mână în mână, și să devină o sorginte de bogăție.«¹⁾ În legătură cu art. 5, 803, 811 și 817 Cod. civ. se pot ceti numeroase deciziuni ale înaltelor curți, care invocă aceleași principii de ordin social și politic. Să nu uităm că în vechiul regat

¹⁾ Alexandrescu, op citat pag. 269.

sub legea veche, înainte de secularizarea făcută în anul 1863, persoanele morale cele mai de căpetenie erau mănăstirile,¹⁾ iar mănăstirile ajuseseră în vremea fanarioților în mână călugărilor străini. Mai departe nu e permis să uităm, că mulți streini pripășiți agoniseau în țeara românească averi mari, pe care mai târziu voiau să le destineze pentru scopuri opuse intereselor țării românești și în fine nu e permis să trecem cu vederea structura socială, la temelia căreia stă distribuirea averilor și îndeosebi a averilor imobile, caracterul României de țeară agrară și tendința corporațiilor și altor instituțiuni de a-și plasa averea în moșii.

Împrejurările aceste reale au trebuit să influințeze dezvoltarea dreptului într-o cestiune de o însemnătate atât de capitală pentru viața politică și socială și dreptul civil a trebuit să restabilească echilibrul, pe care desăvârșita libertate conferită de dreptul public, sub greutatea împregiurărilor reale, nu l-ar fi putut garanta.

Dreptul este viață și ființa lui e determinată prin dezvoltarea istorică și evoluțiunea socială a statului. De cea dintâie trebuie să țină seamă, cu cea de a doua trebuie să țină pas. Astfel se esplică și deosebirea fundamentală între dreptul ungar și dreptul român în cestiunea persoanelor juridice. Timpul o să ne arate calea, care trebuie să o urmăm, ca teritoriile unite să ajungă la o soluție unitară, care să corăspundă cerințelor amintite, să nu vateme drepturi existente și să ocrotească interesele obștești.

Steaua călăuzătoare ne-o arată istoria marilor învățători de drept pentru toate timpurile, a poporului roman și a dreptului lor. Karl Esmarch, unul dintre cei mai de frunte cunosători ai dreptului și poporului roman scrie: »Das Gewissen für Recht und Unrecht ist bei den italischen Ariern ein starkes, unverfälschtes; in der Selbstbeherrschung und, wenn es sein muss, Selbstopferung gipfelt sich ihre, innerem Drange entquellende und durch innerstes Wesen getragene Tugend.«²⁾ Știindu-se stăpâni pe sine, a fost romanul chemat să stăpânească lumea și să pună temelia ideii statului; știind să jertfească binele seu binelui obștesc, a dat dovada, că este chemat să fixeze normele dreptului de proprietate și ale libertății individuale. Ei ne învață, că singura temelie morală, pe care se poate clădi pentru vecie, este respectul desăvârșit pentru pretensiunile juste ale altora la libertate și avut.

¹⁾ Ibidem pag. 271.

²⁾ Citatul acesta și ce urmează sunt imprumutate din Houston Stewart Chamberlain: Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts pag. 164.

Apendice.

.....

Colecția decretelor și a ordonanțelor editate în materie de justiție.¹⁾

Decretul Nr. I

despre funcționarea în mod provizoriu a serviciilor publice, despre aplicarea legilor, despre funcționari și întreținutarea limbilor.

Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului și părților românești din Ungaria, a decretat și decretează:

ART. 1. Legile, ordonanțele, regulamentele și statutele legale de mai înainte, emanate înainte de 18 Octomvrie nou 1918, rămân în interesul ordinei publice și pentru a asigura continuitatea de drept, până la altă dispoziție, în vigoare în mod provizoriu, cu excepțiunile cuprinse în acest decret, cum și în alte decrete, ce se vor da.

ART. 2. Toți funcționarii numiți, sau aleși, de orice categorie, rămân în funcțiile lor.

Din considerații de serviciu și în deosebi din punct de vedere al liniștei publice însă, oricare funcționar (judecător, notar public) poate fi pus în disponibilitate, eventual pensionat din oficiu. Privitor la permutare și pensionare, vor urma dispoziții speciale.

Se scot din vigoare dispozițiile, conform cărora judecătorii și notarii publici nu pot fi transferați fără consimțământul lor. Deasemenea se desființează dreptul de supraveghiere al președinților de tablă și al primprocurorilor. Acest drept îl va exercita până la alte dispoziții șeful resortului de justiție.

Funcționarii cari în timpul războiului s'au făcut vinovați de fapte, cari sunt: infracțiuni la normele penale, disciplinare, s'au expus disprețului public, sau care sunt în contra intereselor poporului, vor fi urmăriți după normele de procedură criminală sau disciplinară.

ART. 3. Limba oficială în serviciile publice este limba română.

¹⁾ Resortul de justiție, neposedând până în momentul de față un buletin propriu pentru publicarea decretelor și a ordonanțelor editate în materie de justiție, de altă parte »Gazeta Oficială« nefăcând între împrejurările actuale accesibilă tuturor juriștilor interesați cunoștința acestor decrete și ordonanțe, cu autorizațiunea primită dela președintele Consiliului Dirigent și a șefului resortului de justiție, vom publica în ordine cronologică, și până resortul de justiție își va înființa un buletin propriu, decretele și ordonanțele respective.

Redacțiunea.

Privitor la întrebuințarea limbei celorlalte națiuni conlocuitoare, până la regularea definitivă prin lege, se vor aplica dispozițiile legii de naționalități, art. XLIV din 1868, cu deosebirea, că în locul limbei maghiare este a se înțelege în tot locul limba română. Dispozițiile acestei legi vor fi aplicate în mod loial, și până la altă dispoziție astfel, că în acele comitate, în care națiunile conlocuitoare fac a cincea parte din populațiune, să se realizeze principiul, ca fiecare să fie administrat și judecat în limba sa proprie.

ART. 4. În școlile comunale, confesionale, fundationale, particulare, limba instrucției o determină susținătorul școlii.

În școlile primare de stat, instrucția se face în limba majorității populațiunii din comună, iar pentru minorități, cari dau un număr de elevi suficient pentru a ocupa cel puțin o putere didactică, se vor înființa clase pararele cu limba de propunere a respectivei minorități.

În școlile secundare de stat, instrucția se va face în limba majorității populațiunii din comitat (județ).

În învățământul superior se va întrebuința limba majorității populațiunii din regiunea respectivă.

ART. 5. Numele de localități se întrebuințează în limba respectivă a fiecărei națiuni. Legea despre numirile de localități, art. IV din 1898, se scoate din vigoare.

Numele de familii se vor respecta, scriindu-se cu ortografia limbei respective.

ART. 6. Cu ducerea la îndeplinire a celor cuprinse în acest decret se încredințează președintele Consiliului.

În executarea acestui decret, s'a editat din partea resortului de justiție următoarea ordonanță:

Ordonanță Nr. 121

referitoare la judecatori, адвоcați, notari publici.

Pe baza Decretului Nr. I. din 24 Ianuarie 1919 n. ordonez următoarele:

§. 1.

Prin estinderea suveranității Statului Român asupra următoarelor comitate aparținute până acum Statului Ungar:

Alba-inferioară	Odorheiu
Bistrița-Năsăud	Sibiu
Brașov	Solnoc-Doboca
Ciuc	Târnava-mare
Cojocna	Târnava-mică
Făgăraș	Treiscaune
Hunedoara	Turda-Arieș
Murăș-Turda	

jurisdicțiunea acestor teritorii se separă de jurisdicțiunea Statului Ungar și se subordonează jurisdicțiunii Statului Român.

Jurisdicțiunea Curiei Ungare asupra teritoriilor susnumite încetează dela data intrării în vigoare a ordinațiunii de față.

Toate pricinile, de orice natură, cari pe cale de recurs ar urmă să fie înaintate Curiei ungare, vor fi ținute până la dispozițiuni ulterioare în suspenziune la instanțele respective.

Toate autoritățile și oficiile judiciare stau sub supravegherea supremă a șefului de resort al justiției.

§. 2.

În materie de jurisdicțiune, normele dreptului material și procedura judiciară și extra-judiciară rămân în vigoare, întrucât ordinațiunile editate și cele ce se vor mai edita din partea Consiliului Dirigent, nu vor dispune altfel.

Ședințele, precum și încheierile, cari vor cuprinde o dispoziție meritorică, se vor aduce »în numele legii.«

Jurisdicțiunea este a se continua fără întrerupere.

§. 3.

Toate publicațiunile instanțelor judecătorești, cari în baza legilor existente s'au publicat până acum în Monitorul Oficial ungar, (Budapesti Közlöny), se vor publica cu începere dela înțrarea în vigoare a ordinațiunei de față în »Gazeta Oficială« a Consiliului Dirigent Român.

Raporturile de expertiză, cari până acum s'au cerut dela Consiliul medical judiciar (Igazságügyi orvosi tanács) și dela Institutul bacterologic din Budapesta, se vor cere cu începere dela înțrarea în vigoare a acestei ordonanțe dela Institutul medico-legal Dr. Minovici din București, iar raporturile de expertiză, cari până acum s'au cerut dela școala superioară veterinară (felső állatorvosi iskola) din Budapesta, se vor cere dela aceeaș dată dela școala superioară de medicină veterinară din București.

§. 4.

Toate organele judiciare (magistrații, procurorii, advocații, notarii publici) au să depună un nou jurământ oficios, după textul următor:

»Jur pe atotștiutorul Dumnezeu de a fi credincios Regelui Ferdinand I. și Statului Român, de a respecta cu sfințenie legile Țării și decretetele, ordonanțele Consiliului Dirigent, și de a îndeplini cu onoare, conștiință și nepărtinire funcțiunile ce îmi sunt încredințate și a păstra secretul oficios. Așa să-mi ajute Dumnezeu.«

Acest text de jurământ se va aplica în toate cazurile, în cari se face amintire de jurământul funcționarilor angajați la justiție, în legi, regulamente, sau ordonanțe de orice natură.

§. 5.

Cine declară, că jurământul este în contrast cu convingerile sale religioase, acela în locul jurământului face promisiune solemnă.

Promisiunea solemnă se deosebește de textul jurământului prin aceea, că în locul provocării la Dumnezeu se vor întrebuița cuvintele:

»Promit pe onoarea și conștiința mea« și ultima propozițiune din textul jurământului se omite.

§. 6.

Noul jurământ oficios (promisiunea solemnă) se va face de personalul judecătorilor colegiale, precum și personalul procuraturii, care funcționează lângă atari judecătorii, în ședința plenară a judecătoriei respective, iar personalul

judecătorilor singulare și al altor foruri ale justiției vor depune acest jurământ (promisiune solemnă) ulterior în fața șefului lor.

Cine a fost împiedecat, va depune acest jurământ (promisiune solemnă) ulterior în fața șefului său de oficiu.

Despre depunerea jurământului (promisiunea solemnă) se va încheia proces verbal, care va cuprinde numele personalului ce a fost prezent și se va face raport șefului resortului de justiție al Consiliului Dirigent.

Depunerea jurământului (promisiunii solemne) este a se notă pe lista de conduită personală, păstrată la forul de supraveghiere, respective pe matrioulă (törzslap) și pe ultimul document de denumire al funcționarului.

§. 7.

Acela, care provocat fiind nu va depune imediat jurământul (declarația solemnă), își pierde oficiul. Drepturile lui la pensiu ne Statul Român nu le recunoaște, iar avocatul, notarul public și experții nu vor mai putea funcționa în această calitate a lor.

Destituirea din oficiu, respective interdicțiunea de a exercita profesiunea de avocat o voi enunța-o fără orice procedură prealabilă, îndatăce voi avea cunoștință despre denegarea jurământului.

Acei judecători, cari vor depune jurământul, își vor conserva anii de serviciu și toate drepturile câștigate. Inșă regulele relative la numiri, înaintari, beneficiu, editate de guvernul ungar după 18 Oct. 1918, vor putea fi revizuite.

Regulamentul de serviciu îl voi comunica prin ordinațiune separată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

§. 8.

În toate oficiile justiției (ministeriul de justiție, judecătorii, procuraturii, oficiile notarilor publici) limba oficioasă, precum și limba de pertractare, este cea românească. Dreptul de folosință al limbei celorlalte națiuni ce locuiesc pe teritoriul Statului Român, este reglementat prin Decretul Nrul I.

Considerând, că judecătorii, procurorii, oficianții, notarii publici actualmente aplicați, precum și o parte a corpului advocațional nu cunosc încă limba română, stabilesc următoarele restimpuri de tranziție, ca să și-o însușească atât în scris, cât și în graiul viu:

Pentru judecătorii, procurorii și funcționarii dela justiție un restimp de 12 luni, pentru avocați și notari publici un restimp de 6 luni, socotite dela intrarea în vigoare a ordonanței de față. X

Urmările ce le va avea neștiința limbei oficioase, le voi regula prin ordinațiune separată.

Ordonanța de față intră în vigoare cu data publicării ei în «Gazeta Oficială».

Decretul Nr. IV

pentru satorirea unor denumiri românești în administrație și justiție.

Consiliul Dirigent al Transilvaniei, Banatului și părților românești din Ungaria, în scopul de a fixa în mod unitar unele denumiri în limba română din legile și normele de până acum, a decretat și decretează:

ART. 1. În administrație se vor întrebuiți pentru a indica:

a) *circumscripțiile administrative*: în loc de comitat (*vármegye, megye*) *județ*, în loc de cerc (*járás*) *plasă*, cu indicarea numirei respective puse la Nominativ, (d. e. județul Alba-inferioară, nu Albei-inf., plasa Vințul de-jos, nu Vințului de jos); în loc de oraș cu magistrat (*rendezett tanácsú város*), *oraș cu consiliu*;

b) *funcționarii administrației*: în loc de comite suprem (*főispán*) *prefect*, în loc de vice-comite (*alispán*) *subprefect*, în loc de protonotar (*főjegyző*) *prim-notar*, în loc de vicenotar (*aljegyző*) *notar*, cu indicarea clasei (de cl. I, cl. II), în loc de protofiscal (*főügyész*) *jurisconsult județean* (orășenese), în loc de protofizic, protomedic (*főorvos*) *primmedic*, în loc de protopretor (*főszolgabíró*) *primpretor*, în loc de medic districtual (*járásorvos*) *medic de plasă*, în loc de notar (comunal, cercual) *secretar* (comunal, cercual).

Celelalte denumiri neînșirate aici se vor întrebuința după uzul de până acum, d. e. președinte, vicepreședinte la sedria orfanală, cassar, arhivar, contabil, veterinar, pretor, medic cercual (*körorvos*), primar (polgármester în oraș, községi bíró în comune), consilier (*városi tanácsos, községi tanácsos, esküdt*);

c) *în justiție*: în loc de judecătoria cercuală (*járásbíróság*) *judecătoria de ocol*, cu indicarea reședinței puse la Nominativ; tribunalul se va indica de asemenea cu numirea reședinței în care se află, d. e. tribunalul Sibiiu, tribunalul Cluj, tribunalul Bistrița; în loc de tabla regească, *curtea de apel*, în loc de curie, *curtea de casație și justiție*, în loc de jude cercual, *judecător de ocol*, în loc de jude la tribunal, *judecător la tribunal*, în loc de jude la tablă resp. curie, *consilier la curtea de apel resp. casație*; judecătorii cu un nume colectiv se vor numi *magistrați* (magistratură).

ART. 2. Dela promulgarea acestui decret se vor folosi în limba română în toate actele oficiale numai denumirile statorite prin prezentul decret.

ART. 3. Toate inscripțiile, sigilele, stampilele serviciilor publice se vor face întrebuințând denumirile provăzute la Art. 1.

ART. 4. Cu aducerea la îndeplinire a acestui decret se încredințează șeful resortului de interne și șeful resortului de justiție.

Decretul Nr. V

privitor la anularea art. de lege ung. XVIII din anul 1915 despre responsabilitatea materială a »trădătorilor de patrie«.

Consiliul Dirigent Român din Transilvania, Banat și părțile românești ungurene a decretat și decretează:

ART. 1. Articolul de lege XVIII (ungar) din 1915, referitor la responsabilitatea materială a »trădătorilor de patrie«, prin acest decret, cu putere retroactivă, se declară de nul și neavenit în toate consecințele sale, — pe teritoriul imperiului român, — și tot astfel se anulează și ordonanța Nr. 3512/1915 Pres. a ministeriului ungar, dată în temeiul susmenționatului articol de lege, precum și ordonanțele ulterioare date în această materie. Tuturor celor atinși de sancțiunea acestei legi și a ordonanțelor li se acordă complectă reintegrare în drepturi.

ART. 2. Executarea acestui decret și regularea detaliată a procedurii este încredințată șefului resortului de justiție.

În executarea acestui decret, s'a editat din partea resortului de justiție următoarea ordonanță:

Ordonanță Nr. 192

despre sistarea procedurii în procesele pentru tradare de patrie.

În urma decretului Consiliului Dirigent Român, dat în 8 Februarie n. 1919 sub Nr. V din 1919, ordonez imediata sistare a procedurilor intentate sub titlul trădării de patrie în temeiul articolului de lege XVIII/1915 ung. și al ordonanței Nr. 3512/1915 Pres. a guvernului ungar și dispun imediata ridicare a sequestrelor, pe lângă observarea următoarelor directive:

1. Judecătorii de instrucție, precum și judecătorii de ocol, vor sistă imediat din oficiu toate sequestrele ordonate și executate pe baza menționatei legi și ordonanțe, iar judecătorii competente la efectuarea sequestrelor vor dispune imediat, — sub răspundere materială, — în decurs de 3 zile dela primirea ordonanței prezente, ca realitățile sechestrate și administrate prin curator să se predea numai decât proprietarului lor, urmărit prin acea lege.

2. Autoritățile registrelor fonciare vor radiă din oficiu — și fără cererea proprietarului interesat — adnotările de sequestru făcute pe baza menționatei legi și ordonanțe și cu provocare la suscitatul decret plenar vor efectui în respectivele cărți funduare ștergerea adnotărilor de sequestru.

3. Curatorul imobilelor sechestrate, în restimp de 3 zile, computate dela primirea decisului judecătoriei (vezi punct 1) va prezenta în scris judecătoriei socoteală amănunțită despre venitele realităților administrate, rămânându-i proprietarului toate căile de remediare garantate în legea execuțiunii — față de socoteala curatorului, carele este îndatorat, ca deodată cu socotelile sale să predea proprietarului și venitul curat, ce a fost perceput dela ultima sa socoteală.

Curatorul nu are drept la nici un fel de remunerațiune pentru administrarea averii și nu poate reținea nimic sub acest titlu din venitele percepute, escepționând cazul, când cel urmărit de numita lege declară în fața judecătoriei, că este învoit a remunera chivernisirea corectă a curatorului. Întrucât cel urmărit ar avea escepțiuni temeinice în contra chivernisirii averii sechestrate, curatorul este obligat să restituie toate remunerațiunile anterioare ce i s'ar fi încuviințat chiar prin judecătorie și este obligat la despăgubirea totală a celui urmărit de legea numită.

4. Judecătorii competente, cari administrează atari venite de sequestru imobil ca consemnațiuni judiciare, vor dispune numai decât, ca aceste consemnațiuni judiciare să se elibereze proprietarului realităților prin oficiile de dare, pe lângă chitanță netimbrată.

Dacă dreptul de proprietate a depozitului este contestat între persoane private, depozitul până la aranjarea judiciară a dreptului de proprietate va rămânea nelicuidat.

5. La sequestrele efectuite pe avere mobilă judecătorii vor urmă în mod analog, — conform dispozițiunilor de mai sus, — vor elibera consemnațiunile judiciare de ori și ce natură, vor notă ele înșile pe hârtiile de valoare liberate clauzula anulării sequestrelor, vor înștiința pe debitorii pretenziunilor sechestrate despre anularea sequestrelor.

Dispozițiunile cuprinse în punctul 3 se vor aplica în mod analog și cu privire la curatorii denumiți în sequestre efectuite asupra averilor mobile.

6. Toți aceia, cari țin în posesiunea lor sub ori ce titlu de drept (licitație, vânzare din mână liberă, arândă, chirie etc.), obiecte secestrate pe baza legii și ordonanțelor anulate, sunt obligați, ca în decurs de 8 zile dela publicarea acestei ordonanțe să pună la dispoziția urmăritului sau a succesorilor săi obiectele posedate de ei.

Punerea la dispoziție a obiectelor de sub întrebare se va face în o petiție netimbrată, — în exemplar dublu, — înaintată judecătoriei, care a efectuit secestrul. In petiție se vor specifică obiectele puse la dispoziția urmăritului, eventualele schimbări (ameliorări, sporiri, deteriorări etc.), se va aminti prețul de cumpărare rezultat din licitație și vor fi calculate eventualele pretenziuni, a căror rebonificare o cere reclamantul față de urmărit sub ori ce titlu (ameliorație, susținerea animalelor, etc.).

Când obiectul de sub chestiune s'a nimicuit, s'a consumat sau a dispărut, petiția va cuprinde date amănunțite cu privire la împrejurările cari fac imposibilă restituirea obiectului (timpul, modul, cauza, eventual persoanele cari au pricinuit nimicirea, dispariția obiectului, dovezile etc.).

Cel ce a câștigat obiectul în licitație, e obligat a înainta petiția și în cazul când obiectul nu ar mai fi în posesiunea sa; în acest caz va numi persoana căreia i-a predat obiectul după licitație, precum și pe acela la care după cunoștința sa se află obiectul de prezent.

7. Judecătoria va comunica celui urmărit petiția, amintindu-i, că-i stă în drept a cere în decurs de 30 zile dela comunicarea petiției sorocirea părților în scopul clarificării pretenziunilor reciproce.

8. Când părțile nu se pot învoi privitor la pretenziunile reciproce, judecătoria, fără considerare la prețul obiectelor, va pertracta numai decât în cauză după normele procedurii civile și va aduce sentință.

9. Posesorul care restituie obiectul la termenul indicat în punctul 6 se considera de posesor de bună credință; fructele neconsumate și prășila animalelor revin însă necondiționat celui urmărit. Când însă obiectul ce trebuie restituit, e deteriorat, sau când restituirea aceluia nu se face conform dispozițiilor acestei ordonanțe, posesorul va fi de regulă obligat la restituirea valorii, care ar avea-o acela acum, afară de cazul, când posesorul arată în mod necontestabil, că deteriorarea, respective nimicirea obiectului s'a întâmplat fără vina sa, sau că obiectul s'a consumat prin folosință (usu consumptum.)

10. Celor ce restituie obiectele le compete restituirea sumelor plătite la licitație pentru respectivele obiecte și depuse la judecătorie. Intrucât urmăritul a preluat deja acest depozit, sau că depozitul s'a folosit la escontentarea creditorilor urmăritului, acesta numai contra solvirei prețului de licitație poate cere estradarea obiectului.

11. Urmăritul în decurs de 30 zile dela primirea ofertului este obligat a se pronunța asupra reprimirii obiectului și a reprimi obiectul.

Indată ce declarația de primire sau neprimire s'a făcut, judecătoria va lua măsuri, ca prețul de cumpărare a obiectelor, precum și eventualele cheltuieli de reparare să fie restituite posesorului de buna credință. Și anume, judecătoria va lua măsuri pentru restituirea acestor sume din sumele încassate la licitație și depozitate la oficiile de dare.

12. În caz de absență sau deces a urmăritului și întrucât nici reprezentantul legal, nici succesorii lui nu ar fi cunoscuți, șeful judecătorei va denumi curator pe seama urmăritului dintre rudeni și în lipsa lor dintre avocați.

13. Toată procedura judecătorească intentată pe baza acestei ordonanțe, precum și toate documentele sunt scutite de taxe și timbre.

14. Se pedepsește cu închisoare până la 6 luni și amendă până la 5000 lei actualii posesori ai obiectelor, precum și toți aceia cari vor contraveni prin faptă sau omisiune dispozițiunilor acestei ordonanțe, precum și acela, care în orice mod va fi conlucrat întru eludarea dispozițiilor ei.

15. Întrucât procedura reglementată prin ordonanța de față nu va avea de efect despăgubirea totală a celui urmărit de prejudiciile cauzate lui prin susmenționata lege, se va îngriji, ca cu ocazia achitării cu statul ungar și a convenției internaționale, care urmează să fie atunci încheiată, să se stipuleze plata acestor pagube încă restante din partea tezaurului public al Statului Ungar. Dacă nici această procedură nu ar avea succes, modul de indemnizare celor ce nu au fost complet desinteresați de creanțele lor, se va reglementa prin legislația română.

Șeful Judecătorei

Șeful Judecătorei